Ч. 193. (692). Львів, пятниця дня 31. серпня 1917. Рік III.

УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО

Ціна примірника 10 сот. На провінції 12 сот. В зайнятих територіях 4 коп.

політична, економічно-суспільна й літературна часопись. (Редакція: Руська ч. 3).

Виходить що дня рано кромі понеділка.

Умови передплати у Львові:	
На рік	24·— К.
„ пів року	12·— „
„ чверть року	6·— „
„ місяць	2·40 „

В краю і державі:	
На рік	32·— К.
„ пів року	16·— „
„ чверть року	8·— „
„ місяць	2·70 „

За границю:	
В Німеччині	37 мар.
В Америці	11 дол.
В инших державах	44 фр.

Кілька слів про „Фонд ім. Митроп. Андрея ґр. Шептицького для укр. сиріт“.

„Укр. Комітет несеня помочи вдовам і сиротам, жертвам війни“ у Львові отворив, як звісно, 12. грудня 1915. (замість желань Є. Е. Митрополитови, тоді вязневи в Курську, в день Іменин) краєвий захист ім. митропол. А. ґр. Шептицького для сиріт, принявши до него на перший раз 6 сиріток. Комітет мав тоді в часі всего 600 К, а таки відважив ся на сей смілий крок, бо не міг дивитись довше на те, що ділялось з нашими сиротами взагалі в краю, а у Львові з окрема. Удержанем нової інституції Комітет не журив ся, бо вірив, що наша суспільність не позволить своїм сиротам голодувати.

В кілька місяців опісля зачало однак і правительство акцію ратованя воєнних сиріт, дало почин до заснованя окремих національних Комітетів опіки над воєнними сиротами і запевнило їм державну поміч (для воєнної сироти, поміщеної в захисті, 1.50 К денно, а для сиріт, поміщених в приватні опіці, по 10—15 К місячно). Тому, що у Львові була вже готова того рода орґанізація, приняв Комітет несеня помочи жертвам війни нову назву, а се: „Укр. епархіяльний Комітет опіки над воєнними сиротами“, а тим самим одержав право до державних підмог для сиріт в захисті і в приватній опіці.

Але ся державна підмога має тревати тільки до кінця війни, а в найліпшім разі ще рік по війні, длятого щоби і по заключеню мира забезпечити істнованє новій сирітській інституції, відкликав ся був львівський комітет в цвітни 1916 до української суспільности з зазивом до складаня жертв на сталий краєвий заклад для сиріт; що ся інституція мала носити імя митрополита Андрея ґр. Шептицького, сего тоді в відозві нарочно не зазначувано, щоби такою рекламою не погіршувати Є. Е. Митрополитови й так вже невиносимого положеня в неволі.

На оголошену відозву зачали впливати обильні жертви, але російська офензива в червни 1916 і переполох, який вона викликала, попсували на якийсь час зачате діло.

Аж з весною 1917 р принесла російська революція поневоленим народам тої імперії надію на свободу, а нашому дорогому Вязневи в Суздалі позволило тимчасове правительство не тільки вийти на волю, але й повернути на свій митрополичий престол до Львова. Яка радість запанувала з сего приводу між цілою нашою суспільностю, знаємо всі дуже добре.

У Львові повстав зараз окремий „Комітет для привитаня митрополита Андрея ґр. Шептицького“, а за його почином такі самі комітети по провінції, щоби гідно привитати Того, котрий свою 25-літну працю для церкви і укр. народу, завершив $2^{1}/_{2}$ літнею неволею, повною фізичних і душевних терпінь, понижень та недостатку, а навіть готов був і житє своє принести в жертву!

Випадало привитати сего князя церкви і найкрасшого сина України якимсь почетним даром, але таким, який би був не тільки висловом наших почувань, але й милим його серцю, котре роздаровувало між убогих, молодіж, сироти і инші добродійні цілі все, що мало, а деколи навіть більше, чим само мало. І саме та загально звісна добродійність Є. Е. Митрополита була для Комітету вказівкою, що з поміж ріжних проєктів найвідповіднійшим способом пошани особи Є. Е. буде здвигненє Йому живого памятника, т. є зібранє такого фонду, щоби з його процентів можна було по вічні часи удержати заклад для тих українських сиріт, яких доля позбавить родичів і останугь без всякої опіки.*)

Запало отже рішенє, щоби український нарід зложив як найскорше міліоновий „Фонд ім. Митрополита Андрея ґр. Шептицького для українських сиріт“ і приніс його як почетний дар свому повертаючому з неволі Князеви церкви і першому Громадянинови. Отсе рішенє, оголошене в цвітни с. р. в наших дневниках, відбилось живим відгомоном в серцях цілої суспільности; протягом несповна чотирьох місяців вплинуло на сирітський фонд вже понад чверть міліона корон і безнастанно впливають дальші жертви.

Де тільки є якась свідома і доброї волі одиниця, що пояснить людям ціль і значінє сего фонду, там нарід складає не тільки дуже радо, але й надсподівано великі жертви (н. пр. селянки-вдовиці жертвують по 100 К).

Можна сміло сказати, що такої з ріжних зглядів і для всіх симпатичної ціли у нас ще не було, длятого є оправдана надія, що сей фонд осягне невдовзі намірену висоту одного міліона.

Було би вельми пожаданим, щоби також в увільнених місцевостях східної Галичини повстали окремі комітета (зложені особливо з женщин), які би заняли ся збіркою жертв на сю ціль.

Зібрану готівку належить висилати виключно на адресу: Тов. „Дністер“ у Львові,

*) Дотепер не було у нас такої інституції: наші круглі сироти опинювались або в закладі ґр. Скарбка в Дроговижи, або в міськім закладі у Львові, де пропадали очевидно для свого народу на завсїгди.

В послідних літах перед війною отворено вправді такий укр. заклад в Станиславові для сиріт тамошньої епархії, однак ся дуже впрочім благородна і гарно подумана акція не могла анї взяти в опіку всїх сиріт в краю, анї не мала потрібного матеріяльного забезпеченя.

Новини нашої літератури.

(За два роки війни).

З виданого в Петрограді Календаря „Благодійного Товариства“ на рік 1917 виймаємо отсі замітки про новини української літератури.

Наша література, що так пишно була розцвилась, тепер знов переживає критичну добу. Дивлячись, як мало зявилось нових коштовних творів в порівнаню з попередними роками, що давали нам так багато цікавого і оріґінального, тепер. на людські очи, може здавати ся, немов пригасла творчість нашої нації.

Два роки війни, сих надзвичайних світових подій, проходять немов непомітно, не відбиваючись в красному письменстві (за невеликими і в більшости невдалими виїмками). Те-ж невелике коштовне, що зявило ся в літературі, відколи почала ся війна, вражає своєю кількістю, такою мізерною в порівнаню з попередними роками.

З усіх видань по красному письменству чи не найчисленнійша буде за сей час драматична література.

Найкрасшим з творів сього відділу є безумовно „Брехня“ В. Винниченка, що вийшла тепер окремим виданем. Високо художня і драматична, ся песа захоплює глибиною психольоґії та цікавістю моральної проблеми, не нової, правда, так оріґінально розробленої. Занотуємо відомий драматичний етюд О. Пчілки „Згуба або втрачений рай“, що вийшов окремою книжкою в Київі 1915 року, та цікавий, гарно виданий, драматичний етюд Пахаревського „Тоді як лици цвили“.

Дуже гарне враженє робить малюнок на одну дію С. Васильченка „В холодку“. Художньо-реалістичний, з накиданими кількома штрихами, але такими рельєфними характерами дієвих осіб, — він є одним з красших творів сього жанру.

Невеличка фантастична песа (як називає її автор) Г. Левченка „Смерть“ звучить, немов би новим тоном в українській літературі, нагадуючи почасти Метерленківський символізм, почасти песимізм Л. Андреєва.

На жаль вона стоїть одиноко в творах д. Левченка і, являючись лише коротким нарисом, не є виразною настільки, аби робити ширші висновки.

Друга песа тогож автора „Як журавлі кричать“, є якимсь шаржом на селянство, і се тим більше дивно, що героями сього етюду д. Левченко бере найсвідомійших селян, тих, що „всією громадою орудують“.

З драматичної літератури веселого жанру звертають на себе увагу „Українські мініятури“ д. Альбіковського, цілком сценічні, часом повні веселого гумору.

Инші твори драматичної літератури, що зявили ся за сей час, в більшости прикро вражають своєю шабльоновістю, відсутністю нового і свіжого, і цілковитим браком психольоґії.

Як згадано було висше, настрої теперішньої війни знайшли собі відгуки і в українській літературі. Одним з таких відгуків є драма д Третякова „Чарівний шлях“, що являєть ся переробкою драми тогож автора „Страдник“, яка по закінчености і витриманости характерів є вуди красша. Автор видно нашвидко переробив її, аби зробити „злободневною“ і тим поставив на ходулі своїх героїв, які в першій редакції драми були більш живими.

Драма повна палкого патріотизму.

В такомуж дусі драматичний етюд „Козацька кров або на Німця“ А. Т. Грабина.

Зовсім окремо від сих нашвидку склеєних і нехудожних творів з останньої війни стоять „Деда“ М. Пилиповича і „Хабар“ П. Устяка, що ввійшли в збірник „Степ“ (Одеса 1916 р).

Правдиві фотоґрафії сумної сучасности, наслідки глибших спостережень її, сї, справді художні песи читають ся з захопленем. Але їх треба віднести вже до другого відділу, до якого й переходимо.

З відділу повістий і оповідань, взагалі — художної прози, маємо IX. книжку творів В. Винниченка, в яку ввійшли оповіданя: „Босяк“, „Радість“, „Терень“ і „Талісман“. Всі сї оповіданя, повні захоплюючої цікавости, вже друкували ся раніш в ріжних українських журналах. Вони є красшим доказом того, як все зростає мистецький хист Винниченка, як глибоко опановує він психольоґією людські душі, як майстерно розвиває нам її таємниці. Окремими книжечками в кілька сторінок видані два невеличкі оповіданя тогож автора: „Кузь та Грипунь“ і „Уміркований та щирий“.

С. Васильченко видав окремим збірником свої оповіданя, що більшістю друкували ся раніш по українських часописях. Сей збірник треба рахувати одним з красших вкладів в нашу літературу. С. Васильченко гарний художник, яскравий белетрист. Його оповіданя, сї живі малюнки житя, повні свіжих фарб, дають справжнє естетичне задоволене.

(Далі буде).

вкл. кн. ч. 10.300, звідки на жадане можна дістати чеки.

Близших інформацій уділює (а також висилає на жадане бльочки по 1 К і по 10 сот. до збираня жертв, і відзнаки): „Комітет для привитаня Митрополита А. гр. Шептицького, — Секція живого памятника" у Львові, ул. Домініканська 11.

о. В. Лациняк.

Надія на успіх папської ноти.

З Швайцарії доносять: Туринська Stampa звіщає з Риму, що там дуже прихильно осуджують вигляди папської мирової ноти. Від двох кабінетів прийшли доси до папи доповняючі запити.

З Копенгаґи знов пишуть: Ekstrabladet містить розмову з одною визначною католицькою личністю, що стоїть в близьких зносинах з Ватиканом. Ся личність сказала, що Апостольський Престол не є розчарований принятєм, яке доси знайшла в коаліції його мирова предлога. Можна уважати за певну річ, що не зроблено би предлоги, колиб не було означеної певности про те, як її приймуть.

Ватикан переконаний, що вкінци предлога знайде у всіх воюючих державах таке приняте, що буде могла стати успішною основою до справдішних мирових переговорів.

Папські заступники при воюючих дворах мали перед висланєм мирової ноти провітати, що про ноту думають і Ватикан вів докладні переговори про її зміст з всіми сторонами так, що зміст ноти при її оголошеню був вже звісний кождому кермуючому політикови воюючих краів.

Після одержаних донесень годі було ожидати иншого принятя предлоги в коаліції, як се справді стало ся. В предлозі треба було поробити деякі зміни, які однак не змінили характеру предлоги.

При переговорах вела визначну ролю також стокгольмська конференція.

Українкам!

„Одну сльозу з очий карих
І—пан над панами".
Т. Шевченко.

До вас, — надія України, найкрасший цвіт цвітучої благодатної землі, — до вас, цікаві і горді, Українки я звертаю своє малеське слово.

Ви багато полекшували тягар житя своїй Неньці в її занадто тяжкі часи.

Ви всміхали ся їй своїма чистими, глибокими очима, коли вона страждала; ви йшли на пекельні муки, у кайдани, вас розпинали і свої і чужі за любов до рідного краю, — тепер ви справляєте велике Свято Волі народної.

Ви завжди були дуже відважні, сміливі, енерґічні. Ваш рух жіночий знає увесь культурний світ. І в той час, як сестра ваша виглядала з віконця Московського терему свого судженого, ви гарцювали на коні на всій Божій волі, а судженого провожали у Січ, щоб здобув собі славу і набрав ся там сміливости, якою й ви прославлені.

Ваша роля дуже велика „в семї новій, вільній". Як ніколи попереду, Україна тепер чекає від вас вашої жіночої праці, руху вашого. Як струмочки вливайте ся у житєві справи і дзвінкими голосами будіть людей до праці. Своєю силою волі ви колись перемагали зелізних „синів вільної волі", — ви визволяли невільників з турецької й иншої неволі, — як стародавні римлянки, з призирством дивили ся на слабих, хорих, безхарактерних і вінчали героїв, борців за волю України...

Памятайтеж, що насамперед і перш над усе, ви — Українки.

Всі свої сили, енерґію, знанє несіть на вівтар своїй Матері-Україні, щоб вона усміхнулась, заплакана Мати.

Утріть сльози і „Обмитих поцілуйте Вільними устами".

Ні одна країна так не страждала, як ваша. Про образ її страждань дав нам великий співець жіночої долі, нещасної долі загублених — Тарас Шевченко.

Він знав вас, болів душею за вашу долю, кривавими сльозами він плакав над своїми сумними образами, але образ чистої лелії — Українки ніколи його не покидав..

Шевченко обезсмертив вас!

Несіть же своє благородне серце, свою працю Україні, бо житє її тільки що займає ся, тілько що сутеніє, починає свитати, гукайте привселюдно, що ранок встає, до праці синів і дочок України скликає. На українському ґрунті російські ворони залишили чимало зіля поганого, будяча, буряну, сміття. На чудових, богатих степах розвела безліч плевел. Все то треба з корінем знищити тепер, щоб не родило на нашому полі погане зілє... Будіть же до праці! За вами всі підуть. Високо тримайте, твердими руками ясне світло волі і сміло скликайте до праці. Несіть світ у темряву на користь народови.

Будьте радісними вістницями здобутої волі всюди, а особливо на Україні.

Товариш Винниченко, я чув, звертав ся на одному зібраню у Москві, до молодежи висших шкіл, даючи пораду йти в народ і вчити його рідної мови.

Щиро витаю сей заклик і з свого боку закликаю до праці особливо на перші іспити українського народу перед культурами инших націй. Велике значінє має з першого початку правильна постанова української справи; і сини і дочки України повинні прийти їй на поміч.

Треба очистити рідні школи від сміття і жваво брати ся за діло.

На перші часи може всім буде не легко се робити, але велике бажанє щастя своєму народови повинно перемогти усі перешкоди на новому шляху житя!

Як сонечко волі світить у віконце, далеко лекше вимітати павутину і виводити павуків, ніж було у темряві..

Нехай згинуть вороги, а автономна Україна нехай живе, цвите во славу вільного народу!

Никон Епископ Єнісейський
і Красноярський.
(„Нова Рада" ч. 21).

З тернопільського побоєвища.

(Далі).

Селянські поля були обсіяні, земля дідичів стояла облогом. Де-неде тільки московські війська засіяли „на двірськім" пшоно, бо любили пшоняну кашу. В Микулинцях спалений млин і бровар рівнож ще в 1915 році, а тепер при відході пустили з огнем московські війська кілька домів, де містили ся припаси, яких вже не могли забрати. Всюди, де тільки були ліси, вони майже в цілости вирубані. Графині Рейовій, властительці Микулинець, забрали московські війська ще в році 1915 пару сот штук худоби, а лишили одніську корову з телятем. До якого безлюдя доходили рабунки видно з такої події. В році 1917 „зареквірували" салдати у дворі в Колодіївці під Скалатом повіз та повезли у нім... безрогу.

Дуже мало знищені також села Сущин, Лошнів і Остальці, які я бачив власними очима. Але хоть хати та будинки стоять цілі, московські війська забрали при відвороті коні. В самім Сущині зареквіровано в роках 1915 і 1917 понад 150 пар коний. Худоби при останнім відвороті не забирано, бо „не било пріказа". Найгірше дали ся в знаки при відвороті сего року так звані „мародери", які йшли позаду правильної армії. Вони впадали до домів, грозили стрільбами і вимушували на інтеліґенції та селянах гроші. Нема майже села, в якім би не забрано коний або безрог. Коли селянин з Остальців, Михайло Янковський, не хотів дати салдатови-калмукови поросяти, сей убив його на місци. Ґенералиція і красші репрезентанти з офіцирського корпусу не мали впливу ані на салдатів, ані на виродків з поміж офіцирів.

Ограбленим священикам полишали свої візитові карточки, веліли писати жалоби на офіцирів до міністра Керенського та дозволили покликати себе на свідків. Нема хиба священика на Поділю, якого би не ограблено. На певно знаю, що ограбовано старенького отця Сероїчковського з Прошови, а о. Климови Сюзарови забрано чотири коні, віз, повіз, дві безроги і весь дріб, вартости десять тисяч корон, а в додатку вимушено 50 рублів готівкою.

Коли отже денебудь на Поділю не спалено сіл, то за те нема там коний, ані безрог. Хоть як прикрі сі картини, то все ж нарід та інтеліґенція по селах більше боять ся евакуації, чим грабежий. При грабежах можна страгити часть майна, — при виселеню пропадає весь добуток...

Сіре і тяжке було житє духовенства, яке майже без виємки остало на місци. Не покинуло воно свого стада, проповідало і піддержувало його на дусі. Через те зискало собі українське духовенство велике поважанє серед московських військ, які бачили, що мають до діла з інтеліґентними, спосібними до посвяти людьми. Бо справді сі православні „місіонери", якими Евльоґій „ущасливив" деякі села, були людським смітем та сповняли нерідко обовязки членів охрани з царських часів. До таких нікчемних „батюшків" належав Гнатів, родом з Гайворонки, про якого вже писали наші часописи. Скінчив він чотири ґімназіяльні кляси в Бучачи, був на роботі в Прусії, опісля в Росії в Тулі, почім відбув „студії" в Житомири і після півторарічної науки став священиком. В часі наїзду осів він в Товстолузі, побирав як член охрани 80 рублів місячно і доносив на українських священиків. Його доносам завдячують вивезенє в глибину Росії: крилошанин В. Громницький з Тернополя і о. Дольницький з Баворова, бо забагло ся „батюшці" Гнатови обняти ліпшу парохію. Своєї цілі нікчемник доняв, бо став парохом в Баворові. Тяжкий хрест мав завідатель Кипячки, Товстолуга і Застінки, о. Роман Добровольський, який усунув ся з конечности з Товстолуга до Застінки та завдяки доносам батюшки Гнатова перебув літа мученичого житя і мало що не поділив долі о. Громницького і Дольницького.

Та скоро тільки заблисла свобода в Росії, батюшка Гнат дістав в Товстолузі два голоси та мусів „удірать" з Поділя.

За те наше духовенство було горою. На богослуженє ходило пильно московське військо, слухало з захватом проповідий в нашій рідній мові, та почало відносити ся з погордою до православних „батюшків". Дійшло до того, що з вибухом революції офіцири і салдати висилали відпоручників до наших священиків і просили о посвяченє Пасхи, хоть мали своїх військових священиків.

Коли наше духовенство вказувало на те, що не хоче мішати ся в обовязки православних священиків, — відпоручники війська відповідали, що просять не як салдати, але як горожани горожан. Не було ради, просьбі треба було вволити.

Коли о. Світенський, золотоустий проповідник Поділя, виголосив в Тернополи на поминках Франка чудову патріотичну проповідь, зібрані в церкві офіцири і салдати були певні, що се переодітий в священичу одежу світський чоловік, та їздили опісля до Ладичина — щоби пересвідчити ся наочно, що се священик. Загалом наше духовенство уміло постояти на висоті свого завданя та тішило ся великим поважанєм серед військ наїздника.

Зморою тяжили над галицьким духовенством заборони дальшого веденя культурних товариств, на яких виростала народна свідомість. Відчував се гірко нарід, що не було своїх читалень, часописий, ґімнастичних і пожарних орґанізацій, що придорожні написи на таблицях заступлено московщиною, що дітвора росла без шкіл, та що для дорослої молодіжи була замкнена дальша дорога до образованя по ґімназіях.

(Кінець буде).

Війна.

Дальші бої о Монте Сан Ґабрієле. Нові боротьби на болгарськім фронті.

ВІДЕНЬ, 29. серпня. Воєнна пресова кватира доносить: Боротьби на високорівні Гайліґенґайст і коло Гориції тревають дальше. Неприятель ніде не осягнув успіху. Ескадра французьких летунів нині о год. 9 рано поновно обкинула бомбами Трієст. В середину міста впало до 20 бомб, які спричинили значну шкоду в матеріялі. Двох мешканців убито, а кількох ранено.

Безуспішні зусиля Італійців.

ВІДЕНЬ (Ткб.). Вчера велись незвичайно завзяті бої на високорівні Баїнзіцца і в области на схід від Гориції. Неприятель зібрав по всіх дорогах масові помічні сили. Збірища їх, спостережні нашими летунами, взято під руйнуючий огонь артилерії.

Ми бачили, як Італійці серед паніки втікали зі збірних місць. На схід від Подлесец розбилось 5 могучих ворожих наступів наслідком ділання нашого огня і ручних ґранатів. Подібна судьба стрінула Італійців на схід від Бреґ. Також в области Каль неприятель наступав в густих формаціях. Під нашим огнем розбились вони. На Монте Сан Ґабрієле боротьба тревала до пізної ночи. Неприятель занів вузкий окравок в північній стороні. Наша артилерія дрібного й середного калібру негайно замкнула огнем обшар, до якого війшов неприятель. Геройські сини Галичини, Стирії й Угорщини почали протинаступ. Неприятеля рознесено.

На гору Сан Марко Італійці припускали що-раз новий наступ. Чехи і Хорвати боронили гори та нанесли неприятелеви важкі втрати.

Неприятельські летуни навідали вчора дві чи отверте місто Тріест. Вісім бомб, кинених на місто, спричинило лиш незначні щкоди. Нині знов 8 ворожих літаків навідало місто. Вони кинули 18 бомб на зовнішну часть міста, спричинюючи шкоду в приватних домах. Доси начислено 2 убитих і 5 ранених.

З болгарського воєнного звідомленя.

З дня 28. серпня.

Між озерами Охріда і Пресба та на півнїч від Бітолії оживлений огонь артилерії. В околиці Моґлени обосторонний огонь артилерії й метачів мін.

На захід від Вардару коло села Льомніца ми приневолили до відвороту неприятельські відділи, які посували ся вперед. Недалеко устя Струми більш оживлена боротьба артилерії. Між Галачем і Магмурою крісовий і гарматний огонь.

З днем 6. вересня здержимо висилку всім, котрі до тої пори не вирівнають залеглости і не пришлють предплати за вересень.

НОВИНКИ.

— **Vivant sequentes!** Вп. о. конс. рад. Симеон Чичилович зложив на руки отамана дра М. Волошина 100 кор. (сто) на захист хорих і ранених У. С. С. у Львові. Vivant sequentes!

— **Митрополит в шпиталї в Авґартен.** По послуханю у матери цїсаря архикн. Йосифи показала вона Митрополитови шпиталь в Авґартен, який вона провадить, і проводила його поміж ліжка численних ранених Українців. Мати нашого цїсаря знала кождого з осібна по імени і могла дати князеви церкви всї поясненя що до ран і що до родинних відносин ранених.

Митрополит був дуже захоплений взірцевим порядком, чистотою і знаменитим проводом закладу і висловив архикнягинї своє зворушене з того приводу, що вона з такою матерною печаливістю занялась жовнїрами і цїлий час посвячує раненим, межи котрими є вже богато з Галичини.

— **З під Галича.** Знакомий Львовянин, що з Галича переїхав понад Гнилу Липу і Нараївку весь простір цїлорічних боїв, так представляє руїну, заподіяну війною.

За стацією Бурштин на лївім березї Днїстра зачинаєсь неуправлений простір, з якого минувшого року виселено майже все населенє. Де вдалось нашим селянам охоронитись перед виселенєм, там майже неслїдно війни, поля управлені, оселї стоять цїлі. Та се лиш нечисленні оази серед воєнного пустару.

Місточко Болшовець зовсім зруйноване, церков розбита — купа румовища, парохіяльний дім і економічні будинки розібрані, всї доми міщанські господарські забудованя спалені або розібрані, всюда на згарищах ростуть буйні буряни, мабуть і самі властителї не легко знайдуть свою батьківщину. Гарматні стріли розбили положений на горбі монастир і костел кс. Кармелїтів; в серпни 1916 р. згинуло там богато людий, що надіялись знайти захист в сильнім, мурованім монастирі в часї боїв між Нараївкою а Золотою Липою. Монастир основно зруйнований, з пивниць усунено старі домовини, та переробнео їх на мешканя для війська. Згоріла бібліотека і монастирський архів, в якім було богато рукописий, не вихіснуваних доси, а цінних до історії нашої церкви і галицької України.

На півнїч від Болшівця знищені майже всї села над Нараївкою; з деяких — як Гербутів, Загіре — не ма й слїду.

На схід поза боєвою лінією також поруйновано оселї, а зокрема ті, в яких не було населеня. Дуже понищене гарно положене місточко Завалів, ще більше зруйновані Підгайці — лише мала частина домів не згоріла та нетknена гарматними стрілами.

Здовж зелїзничого шляху львівсько-черновецького ще більша руїна. Часть Галича над Днїстром спалена; старинна церков Пр. Богородицї сильно ушкоджена, а деревляну св. о. Николая зовсїм розібрали. Дубівці зовсїм спалені, перестали істнувати, в Маріямполи більша часть християнських осель поруйнована, церков ушкоджена, з Єзуполя лишилось кільканайцять хат, богате і свідоме село Ямниця се лише румовище.

Населене станиславівського і рогатинського повіту, з яким стрічав ся наш інформатор, прибите, бідне, матеріяльно зруйноване військовими реквізиціями. Худоби мало, вже нинї тяжко о харчі і одіне — чорні гаразди хлопські.

Надіємось, що інтересовані посли поїдуть між родини своїх виборців, порадять їм та зроблять заходи о матеріяльну поміч, бо крім кількох священиків, що обслугують по кілька громад, нема там нікого з нашої інтелїґенції.

— **З Долини**, Пишуть нам. Дня 23. VIII відбув ся довірочний зїзд 40 нотаблїв долинського повіту, який вибрав Виділ Укр. Повітової Ради (давнїйше „комітет"). В склад Виділу війшли представники всїх трьох судових округів, а сей Виділ має вести орґанізацію повіту і підготовити зїзд усеї Повітової Ради, себто представників у їх сїл повіту. Там способом доведено до плянової роботи в повітї — яка вже зачала ся а найпершу задачу поставлено економічні справи та сиріткі захисти — як також ґімназію і бурсу. В ґімназії буде сего року певно вже VI. кляса. Тому хто з бувших учеників ще о тім не повідомлений — хай знає, що може дальше продовжати школу в Долинї.

— **Товариство „Українська Захоронка"** відновлює по вакаційнім віддиху знову свою діяльність. Товариство сповняє від 15. лїт, т. є. від часу свого основаня, високо ідейну цїль. Захоронка пригорнула у чотирьох льокалях, (при ул. Руській ч. 3, Длуґоша 17, Городецькій 95 і Жовківській 62) дві сотки маленьких, бо ще в передшкільнім віцї, дїтий; в більшій части чужих для нашого обряду і для нашої народности. Захоронка давала дїтям моральну і педаґоґічну опіку та виховувала їх національно.

Наше Товариство удержувало ся виключно жертвами української суспільности і успіх працї виділу зависимий і дальше від моральної і матеріяльної помочи цїлого загалу. Виділ має повну надію, що і в четвертім роцї страшної війни найд многих і прихильних Добродіїв.

Під сю пору вартнїйши, чим грошеві датки є жертви в натураліях, тому просимо особливо о бараболї. капусту і ярину.

Для улекшеня перевозу споживчих артикулів з провінції до Львова виділ буде висилати на жадане адресата „цертифікати на привіз".

Притягаємо не жебручу руку о милостиню, а відкликуємо ся до патріотичних почувань української суспільности о сповнене її горожанського обовязку.

Просимо присилати грошеві датки на адресу Вп. панї М. Федакої ул. Сикстуська 48, жертви вднатураліях до котрої нибудь захоронки, а всякі письма на руки Вп, п. Гриньовської ул. Глибока ч. 21.

Для поясненя пригадуємо, що український захист займає ся воєнними сиротами, а українська захоронка опікує ся дїтворою міста Львова. — Виділ „Української Захоронки".

— **З нарад парляментарних комісій.** Проживна комісія вибрала онодї підкомітет відповідно до своєї попередної ухвали, а то задля провіреня чинностий орґанізації воєнних централь. До підкомітету вибрано між иншими послів Висоцького і Загайкевича. Комісія покінчила дискусію над проживними питанями.

— **Корнїлов проти Українцїв.** Як доносять швайцарські часописи з Петрограду, мав Корнїлов покликати всїх членів робітничо жовнірських рад України до військової служби.

З сего тїшить ся вчорашна „Gazeta Codzienna", пишучи зїдливо: „Radcowie Ukrainy na front". Що російські потентати старають ся чим можуть доскулити Українцям, се всім відоме, але знаменне, що „приятельська" сусїдська ґазетка скрупулятно використовує всї невідрадні для нас факти, щоб бодай злобно потїшитись niepowodzeniami ukraińskiemi. Нашим сусїдам можемо пригадати пословицю: „Не роби другому, що тобі не миле".

— **В справі повороту народних учителїв до східної Галичини.** Супроти численних запитів, які дістає Рада шк. кр., чи евакуовані народні учителї мають вже повертати до своїх шкіл в східній Галичинї, заявляє Рада шк. кр.: Доки учитель не дістане візваня до повороту від своєї Ради шк. окружної або ц. к. Ради шк. краєвої, так довго не має жадного обовязку повертати. Виїзджаючи без такого урядового візваня, наражуєть ся на кошти, численні перешкоди в дорозї, а може й ріжні болючі заводи, коли дїставши ся з трудом на місце, не застане школи, в котрій учив, будинку, в котрім мешкав, річий, котрі там лишив, а нераз і оселї, до котрої належав. Рада шк. кр. бажає однак реактивувати всюди, де тільки можна, як найскорше шкільну науку і видала вже зарядженя, щоби обняли урядоване окружні інспектори і прослїдили на місци, котрі школи можна покликати до житя та поробили потрібні заходи, щоб ті школи отворити. — Візваний до повороту учитель дістане рівночасно так зв.: „поученя" з подрібним описом способу поступованя. Під якими умовами учителї народних шкіл можуть старати ся о причинки в цїли закупна втраченої через воєнні випадки домашної і господарської обстанови та одїжи — видасть ц. к. Рада шк. осібний обіжник.

— **„Сільський Господар"** комунікує: На численні просьби рільників о полишене їм на довший час військових коний до звоженя збожа з піль, згодило ся ц. к. Міністерство війни, щоби відносні військові відділи продовжали речинець віддачі сих коний, але не на довше, як вісїм днів. — Проволїкане сего речинця є зі згляду на військові потреби недопустиме.

— **Ческа бриґада.** „Новое Время" пише, що заходами професора Масарика переводить ся обновлене і побільшене ческої бриґади до сили дивізії.

— **Відзначене Українця.** Канцелярійний офіціянт найвисшого судово-касаційного трибуналу, Юрій Демчина, відзначений срібним хрестом заслуги з короною на стяжцї медалї хоробрости.

П. Ю. Демчина відомий серед львівських урядничих кругів молодшої ґенерації, працював перед лїтами в „Днїстрі" опісля переніс ся на постійний побут до Відня.

— **Польське правительство в Швайцарії.** З Варшави доносять: Зближена до бувшої Ради Стану варшавська преса нотує поголоски, начеби в Швайцарії утворило ся польське правительство, репрезентоване через сфери, що симпатизують з становищем, занятим через Росію в польській справі.

— **Зрабований музей.** Після донесеня бюра Райтера з Петрограду, напали рабівники на історичний музей бувшого вел. князя Михайла Николаєвича та немилосерно знищили його. Розграбили вони предмети штуки вартости 5 міліонів рублїв. Між иншими зрабовано також образ Корреджія вартости пів міліона рублїв. Заряджена ревізія в 150 домах не дала висліду.

— **В справі знищених війною церков.** Ми одержали такий зазив: Сумні вісти надходять з освободженого Поділя. Тяжкою жертвою впало наше народне майно, не одно місто, не одно село вже не істнує. Страшенна руїна не ощадила нічого. З хатами і домами людськими пішли в огонь і доми Божі, найбільші святости нашого народу, найціннїйші скарбниці нашої минувшини, культури і штуки. В декотрих околицях цїлі десятки їх лягли вершками, а були між ними і найдорожші з-поміж всїх у нас, якими пишали ся не лиш громади, але і цїла суспільність наша. Жалїбним звісткам кінця нема. Що раз дізнаємо ся про нові втрата, нові жертви, так, що і годї зорієнтувати ся в їх розмірах, в їх величезнім числї. Ми потерпіли втрату не лиш в матеріяльнім добрі але неменш і в ідеальнім — громади лишили ся без церков, а ми всї без дорогих памяток рідної минувшини. Втратили ми їх, заки змогли пізнати їх вартість, показали їм свою пошану. Нинї вже подекуди за пізно, але по змозї вирівнаймо сю кривду, заподіяну їм нашою недбалостю. Постараймо ся бодай дізнати ся, що ми втратили.

Дїло се можливе є до здійсненя лиш з помічю цїлої суспільности, а передовсїм нашого духовенства і учительства, до котрих отсим звертаємо ся з прошенєм о поміч. Маючи намір опрацювати точно пресумну листу наших втрат в области історичних памяток, а передовсїм деревляних і мурованих церков, звертаємо ся до всїх, що зрозуміють вагу подібного підпринятя, щоби зволили доносити нам про всї можливі случаї зруйнованя отсих памяток в цїлій Галичинї, Для улекшеня сього зазначуємо питаня, на які потребували би ми відповіди, за якими звертаємо ся не лиш до отців парохів даної церкви, але і до всїх, що точно знають про зруйновані будівлї.

1) Місцевість і повіт? 2) Якого рода будівля (церква, звіниця, костел, біжниця, капличка, фіґура- памятник, замок і т. п.)? 3) Деревляна церква, чи мурована? 4) Рік побудованя, подавий після віродостойних жерел? 5) Якого типу церква (однобанна. трохбанна, з одною або більш вежами, у виді грецького хреста, двох або трох дільна, з пресвитерією квадратово або вісьмохкутно закінченою і т. п.)? 6) Яку втрату, в яких обставинах і котра часть церкви потерпіла? 7) Які памятки і що з церковного майна було знищене? 8) Кілько звонів, якої ваги і з яких часів забрали? 9) На яку суму гроший обчисляєть ся приблизно втрата? 10) Всї инші замітки що до знищених будівель, а по змосї фотоґрафічні знимки або видокові картки?

На підставі відповіди на ті питаня опрацюєть ся цїловид наших втрат, що потрібне буде з огляду на претенсії до военного відшкодованя, про яке ми самі передовсїм подбати мусимо, щоби пізнійше не було вже за пізно. Длятого справу сю кладемо горячо на серці всім інтересованим, а інформації просимо присилати на адресу: Др Василь Карпович — Львів, Ринок ч. 10.

ОПОВІСТКИ.

Пятниця, дня 31. серпня 1917.

Нинї: 31. серпня гр.-кат. Флїора і Лав., римо-кат. Раймунда.

Завтра: 1. вересня гр.-кат. Андрея, римо-кат. Іди.

○ Вп. Членів Надз. Ради Т-ва „Вз. П. Учит.“ запрошуємо на засїдане, яке відбудеть ся в суботу дн. 8. н. ст. вересня о год. 10 рано в домі У. П. Т. вул. Мохнацького ч. 12 (саля на І. поверсї).

Предметом нарад будуть вельми важні справи. Тому, що Надз. Рада дуже здекомплєтована, просимо кождого (у) з Вп. Членів, який зможе на сей день приїхати до Львова, взяти участь в сїй нарадї. Зі звісних причин не висилаємо поіменних запросин. — Дирекція Вз. П. Учит. — Ів. Стронськ й, М. Мороз. 2—3

Митрополит у виселенців.

ВІДЕНЬ. Митрополит виїзджає до Ґмінд і Ґредіґ відвідати виселенців, з неділї прибуває до Львова.

З австрійського звідомленя.

На Італійськім фронтї:

Велика битва над Сочею вела ся вчера з найбільшою завзятістю. Вал оборонців устояв ся всюди найтяжшим наступам.

До богато боєвих середників, при котрих помочи ворог пробує зломити наш опір, прийшов новий, на тім теренї ледви сподїваний, на схід від Britof вирушила італ. кінниця против наших становищ. Їх приняли скоростріли і знищили.

Для геройських оборонців Монте Сан Ґабрієле приніс 29. серпня знов горячі хвилї. Знов ішов ворог все наступом. Перед вечером удало ся йому вдерти ся на північнім склонї в наші рови. Як стемнїлось пішли наші війська підчас тяжкої непогоди до протинаступу. Нові змаганя скінчились безладною утечю Італійців.

Коло Костаневіци посунув ся наш фронт по успішнім нападї трохи вперед.

Побіч инших військ знайшли нагоду відзначитись в найновійших боротьбах ще відділи полків піх. 10 (Перемишль) і 48 (Nagy Kanisza). Крїваві втрати ворога є незвичайно тяжкі. Число полонених приведених від початку 11 битви над Сочею зросло понад 10.000.

Тріест обкидали ворожі летуни бомбами вчера перед полуднем другий, а нині перед полуднем третий раз в протягу 48 годин. Жертвою нападів впало богато мешканців. Богато приватних домів ушкоджено.

Заст. шефа ґен. штабу Ф. Гефер.

З німецького звідомленя.

З дня 30. серпня.

Східний фронт:

Фронт баварського князя Леопольда:

Коло Динїбурґа і Сморґоня віджила замітно діяльність артилерії: також на південний захід від Луцка, коло Тернополя і над Збручем була російська артилєрія більше чинна, як доси.

Фронт ґенерала полковника арх. Йосифа:

На південь від Тірґуль—Вікно відкинено румунські наступи.

Фронт маршалка пільного Макензена:

Розширено успіх з дня 28-го серпня в горах на північний захід від Фокшанї. Сильний удар славних відділів пробоєвих викинув завзято обороняючого ся неприятеля з Ірешті і випер його поза горби в напрямі долини Шушіта. Особливо відзначив ся один шлеськo саксонський полк.

Приведено около 300 полонених і богато скорострілів та автомобілів. — Завзяті наступи відтяжуючі ворога, без огляду на втрати, ведені проти здобутих нами лїній на північний схід і на північ від Muncelul, остали без успіху і без впливу на наступний рух на захід від Шушіти.

Над Серетом і над долїшним Дунаєм зросла боєва діяльність.

Македонський фронт:

Збільшена діяльність огнева продовжалась особливо на південний захід від озера Дойран. Коло Ihuma і Alcake Mah підприняли Болгари успішні прогульки, в часї котрих знесли або полонили більше число французьких стійок. — Кілька нападаючих ворожих сотень прогнано огнем.

Перший ґенеральний кватирмайстер Людендорф.

Надіслане.

За сю рубрику редакція не відповідає.

Дентистичне заведенє
Д-ра Олександра Барвінського
при вул. Сикстуській ч. 17.
Виймоване зубів без болю і пльомбоване.
Штучні зуби в кавчуку, золотї і плятині.
Пацієнтів з провінції залагоджуєть ся в найкоротшім часї.

ОКУЛІСТ
Др. Генрик Атляс
секундар заг. шпиталя
ординує від 3—5 по пол. Кохановського 11 А

Всїх наук лїкарських
Д-р Сильвестер Дрималик
ординуючий лїкар „Народної лїчниці“ і Захисту для военних сиріт у Львові.
Мешкає при улици Сикстуській ч. 50.
Хорих принимає щоденно від 10—12 перед пол. і від 3—5 по полудни.

Краєвий адвокат
Др. Евген Гвоздецький
веде канцелярію у Львові, при ул. Красїцких 6.

Оголошеня.

Пошукую сейчас вправного інструктора або інструкторки для приготованя до матури семінаріяльної. Зголошеня після умови. Гр.-кат. Уряд парохіяльний Павелче п. Станиславів. 1—5 з.

Приймаю учеників на помешкане з удержанем, Марія Огородник, ул. Бартоша Ґловацького ч. 7. перший поверх.

Стала учителька 2 кл. посада (другої сили) є сейчас до заміни. До міста повітового 4 км, до стації 2 км., річна купіль. Близша відомість Яжів, почта Яворів. Заряд школи. 1—2 з.

Старшого хлопця до експедиції прийме сейчас Канцелярія Товариства „Просьвіта“ Львів, Ринок ч. 10. 1—3

Люстратор Спілок торговельних обзнакомлений з кооперативою і вільний від військової служби, знайде зараз занятє в „Народній Торговлї“ у Львові. Письменні зголошеня з відписом свідоцтв відбутих студій і дотеперішного занятя, евентуально й инших референцій приймає дирекція до 15. вересня 1917. Плата після умови. Військові інваліди при повній кваліфікації і спосібні до повненя служби, мають першенство. — Дирекція. 3—3

Товариство Господарсько - Кредитове „Надія“ в Болехові пошукує фахового купця до веденя відділу торговельного за кавцією. — Платня після умови. — Дирекція. 2—5

З Краєвого Союза Ревізійного у Львові. Всїх членів дирекцій, Надзірних Рад і Комісий контрольних а колиби їх на місци не було, то всїх членів наших союзних стоваришень просимо безпроволочно подати відомости короткі а докладні про стан їх стоваришень, про стан книг, документів, реальностий, інвентаря та про готівки з поданєм хто опікує ся стоваришенем, під адресою: Союз ревізійний Львів, Домінїканська 11. — Омелян Саєвич. 19—20

Бездїтна родина прийме панночку з околиць Львова на станцію. Оплата в харчах, ул. Набєляка ч. 30 партер. 3—2з

Рада надзираюча і Дирекція Товариства взаїмного кредиту „Хлопський Союз“ в Калуши повідомляють, що „Хлопський Союз“ зачне на ново своє урядоване від 1. вересня 1917 в домі д-ра Івана Курівця при вул. Салїнарній. Години урядові від год. 9 рано до 2 по полудни. — За Раду надзираючу сов. о. Володимир Петрушевич. За Дирикцію д-р Іван Куровець, о. Никола Янович.

Молодий інтеліґентний мужчина, літ 26 з заможної родини, тепер при війську з браку знакомостий бажає навязати переписку з молодою поважною панною від 18 до 24 літ. Зголошеня до Адм. „Укр. Слова“ для П. П. 3—3

До продажи МАШИН РІЛЬНИЧИХ

пошукує фаховця Краєвий Союз господарсько-торговельних спілок Львів, ул. Зіморовича ч. 20. Платня після умови, зголошеня устні або письменні, найдальше до 15. вересня 1917. 3—3

Руська Щадниця
в Перемишлї
вулиця Косцюшка ч. 3.

Принимає і виплачує щадничі вкладки щоденно в годинах урядових і опроцентовує їх на 4% починаючи вже від слїдуючого дня по дни зложення аж до послїдного дня перед днем відобрання.

ВКЛАДКИ в „Руській Щадници“ можна складати особисто в касї товариства, почтовими переказами, грошевими листами, чеками почтової Щадниці, які Дирекция Щадниці на жадане безплатно достарчає, і в філїях банку австро-угорського на рахунок „Руської Щадниці“.

Удїляє позичок: а) гіпотечних платних піврічними амортизацийними ратами на протях лїт 10—45 після вибору позичаючого; б) на льомбард ефектів, и на ескoнт векслїв. Справи позичок полагоджуєсь можливо скоро. Посередничить у виєдниваню позичок в Гал. Военнім Заведеню кредитовім в Кракові.

Всяких інформаций і друків удїляє канцелярія „Руської Щадниці“ ул. Косцюшка. Народний Дім, I. пов., щоденно безкорисно в годинах урядових від 9—1 год. кромі неділь і руських свят.

Після § 14. устава „Руської Щадниці“, затвердженого через ц. к. міністерство внутрішних справ вкладки в товаристві „Руська Щадниця“ в Перемишли надають ся до льокаций пупілярних, фондацийних і т. п. капіталів, має отже „Руська Щадниця“ пупілярну обезпечу.

При полагоджуваню закупна просимо покликувати ся на „Українське Слово“.

Видає і відвічає за ред.: Др. Сидір Голубович. Друкарня А. Ґольдмана, Львів, ул. Сикстуська 19.

